U IKHABOD

Da U Rev. L. Dkhar B.A., B.D.

"BAD KA LA KYRTENG IA U KHYNNAH U IKHABOD, DA KABA ONG, KATA KA BUROM KA LA JAH NOH NA ISRAEL: NAMAR BA LA KNIEH IA KA SYNDUK U BLEI, BAD NAMAR U KTHAW-KURIM JONG KA BAD U TNGA JONG KA.

TE KA LA ONG, KATA KA BUROM KA LA JAH NOH NA ISRAEL; NAMAR BA LA KNIEH IA KA SYNDUK U BLEI".

I SAM 4:21,22.

U IKHABOD

Da

U Rev. L. Dkhar, B.A., B.D.

Ka Iktiar Hok Trai ka sah bad U Nongthoh.

Printed at
The Khasi-Jaintia Presbyterian Press,
Shillong-793002.

Ha ki Lyngdoh bad ki Lebi
kiba ñiewkor ia ka Synduk ka Jutang
bad ki Riewngeit baroh
kiba thrang ban iohi ia ka Synduk ka Jutang
ha ka Jaka Kyntang.

REV. L. DKHAR.

Ban Pynsah jingkynmaw
ia I Kpa Rad Tymmen jong nga.
I (Late) Rev. Khnong Sutnga
bad ia i Paieit jong nga,
Mr. Mondon Bareh (Late) Evangelist
bad Deputy Inspector of Schools,
Khasi and Jaintia Hills.

KA JINGLAMPHRANG

Nga ai ka jingnguh, ka burom bad ka jingiaroh ia U Blei namar ba U la pynlah ia nga ban thoh bad pynmih ia kane ka kot : '**U IKHABOD**', hadien ba nga la dep kren ruh ia kajuh ka khubor ha ki katto katne ki jingiaseng paidbah ha ka Ri.

Dei da ka jingpyrsad jong U MYNSIEM bad Ka jingpynkhih bajur U Blei, kiba la pynlong bad pynleh ia ki kti batlot bor jong nga ban thoh bad pynmih ia kane ka kot. Ha kajuh ka por nga phla shai ba lymda dei U **Mynsiem ka Jingstad** uba batai bad pynshai ia nga, ngan ym lah ban thoh ha ki ktien kiba kynja mynsiem ia kane ka sobjekt. Namar kata ngam don hok ban shim burom halade haba nga la lah ban thoh bad pynmih shibun ki Kot niam kiba iadei bad ka jinglong jingim bakynja mynsiem, ka ba pynkynmaw ia nga shaphang **ka BOR U Blei ha ka dur ka jingtrei U Mynsiem Bakhuid**, kumba u **William Romaine**, uwei na ki Nongialam jong ka kynhun Ribaibal-Ialap Bakhraw (Great Evangelical Revival) jong ka spah snem kaba khadphra u la thoh kumne :—(*''Nga sngewthikna ba U Blei Uba U Mynsiem Bakhuid U long U Nongthoh uba bha tam ; bad nga shem ia U U Nongpynshai uba bha tam halor ki jingthoh jong u hi''*—*"I am sure God the Holy Ghost is the best Writer ; and I find Him the best Expositor upon His own writings"*).

Shuh shuh nga sngew ba ka long ka jingstad Blei kaba maian na sha lyndet ban ialam ia ki briew jong U kiba aiti ha U, ba kin shem ruh ha ka Dukan U Mynsiem Bakhuid ia ki mar kiba kordor katta katta.

Ka khubor kaba kongsan tam jong kane ka kot ka long KA SYNDUK KA JUTANG, ia kaba nga la bynta ha ki katto katne ki tnat jingpyrkhat kum—Ka Jingshah knieh noh ia ka Synduk ka Jutang, ki daw kiba wallam

kat ia kane ka jingjahburom bakhraw bad kumno ka Balang kan pynioh pat ia ka burom kaba la jah noh. Nalor nangta, nga la thoh ruh khyndiat shaphang '**Ka Synduk ka Jutang bad ka kam kyntang**', kaba iadei ia ki Lyngdoh bad ki Lebi kiba bah ia ka Synduk ka Jutang lem bad u paidbah Khristan uba leit jingiaseng borabor :—

"Synduk Jutang—Ka Mar Kordor,
Ki Tiar kyntang hapoh ;
U khiew Manna, Diengduh ba kdor,
Mawlyngkniap—ar, baroh.

Del por hyndai, Synduk Jutang,
B'u Blei hapoh wan shong ;
Lyoh Tabernakl u siang,
Por Jingiaseng ka long.

Ka HOK la lip, BUROM la jah,
Ka Synduk kam don shuh ;
Ka SHEKINAH ka la kynriah,
Jingkhuid, Jingshisha ruh".

Hapdeng ka jingsah khunswet ka balang da ka jingbymdon shuh ka Synduk ka Jutang, ka jingkyrmen ka dang don ia ngi ba ngin dwai jur ha U Blei ba Un pynpaw pat ia ka Synduk ka Jutang ha ngi :—

"Ko Trai baieit ! To pynpaw biang ;
Ha ngi pat sa shisien ;
Ia ka Synduk jong ka Jutang,
To phah kloi i'U Mynsiem.

Ha kane ka kot, nga la thoh ruh khyndiat shaphang U IKHABOD—U khynnah khunswet bad shaphang ka

Jingkyrmen ia **ka lawei kaba donburom na ki khunswet** bad ka kamram ki Nongsharai balang ha ka jingiadei bad ki :—

"Ki khunswet khun raitong shisha !
Dei hok ban ioh burom ;
Namar U Blei U ju sngewbha,
Ban ai ha ki U Mon.

Ban ioh burom ki dei ma ki,
Ki khunswet khun raitong ;
U Blei shajrong U rah ia ki,
U kam kum la ki jong.

Ki 'Ikhabod' ki don kyrhai,
Kylleng sawdong ka Ri ;
Ngi dei ban leit kum Nongsharai,
Ban jngoh, ban khmih, ban i".

Ka jingiohi ia ka Synduk ka Jutang kam dei ban sahkut tang ha ki jingiaseng hangne ha pyrthei. Hadien ba ngi la iohi ia ka ha ka jingim ha kane ka pyrthei, ngi dei ruh ban iohi ia ka ha bneng, kumba U Ioannis u Nongiohi paw u la iohi ia ka jingpynpaw U Blei ha u :—

"Te la plie ia ka templ U Blei ha bneng ; bad la iohi ia ka synduk ka jutang jong u ha kata ka templ jong u ; bad la don ki leilieh, bad ki jingsawa, bad ki pyrthat, bad ka jingkhynñiuh jumai, bad u phria bakhraw" (Jingpyn 11 : 19).

Ka jingshisha kaba khraw tam ha kane ka khubor shaphang ka Synduk ka jutang ka long ba shisien ba ka Balang ka la duh noh ia ka Synduk ka Jutang, ka la duh noh ruh ia ka Bor ka Jingialam U Blei uba shong bad paw hapoh ka Synduk. Hapdeng kine ki sngi kaba ishyrkhei katta katta, bad i shaiong shibun ia ka Balang kaba im bad khih hapdeng jong ki, hato kam la dei ia ngi ban

duwai jur ha U Blei ia ka jingduwai kaba kum u Syiem Solomon ?—"*Namar kata te to ieng, Ah Trai U Blei, sha ka jaka shongthait jong Me, Ma Me bad ka Synduk ka bor jong Me : Ah Trai U Blei, ai ban pynkup ia ki lyngdoh jong Me da ka Jingpynim, bad to ki 'riewkhuid jong Me kin leh kmen ha ka jingbha*" (*2 Khro 6 : 41*).

Khadduh eh, ka Synduk ka Jutang, hadien ba ka la iaid jngai ha ka lynti jong ka bad shongthait de bunsien ha ka Jaka kyntang tam, ka dei ban bah ia ka lyngba Ka Wah Jordan, khnang ba U paidlang jong U Blei Un ioh jam sha shiliang :—

"Synduk Jutang—To lam ha khmat,
Ki Maw, thung hapdeng wah ;
Kumta Jordan kan khlad kan rngad,
Ynda dap, kynmaw sah".

Jaiaw Laitdom, Shillong-2, **L. Dkhar.**
5th April, 1980.

KA JINGKDEW IA KI LYNNONG.

SLA.

LYNNONG I.

Ka Jingshah Jop ki Khun Israel ha Ebeneser.

Napdeng ki thma kiba bun bah kiba la khie ha ka histori jong ki khun Israel ha ka por jong ka jutang barim, don tang kawei ka thma kaba kham pawnam ha kaba ki khun Israel ki la shah jop. Kata ka thma **ka long ka thma ha kaba ki khun Israel ki la iakynduh ia ka jingshah jop kaba khraw ha ki Philistia ha Ebeneser.**

Kat kum ka jingiathuh jong ka Baibl kaba long ka Ktien U Blei, **ka histori jong ka jaidbynriew Israel ka iaid ryngkat ryngkat bad ka histori jong ka niam.** Kumta ngim dei ban klet ba ki khun Israel ha kane ka por ki ieng na ka bynta **ka balang Israel kaba don ka jingiateh jutang bad U Blei jong ka u Jehobah.**

Nga ngeit kam long satia ka khubor kaba ngin sngewtynnad ban sngap bad iohsngew ba ka balang ka shah jop ha ki nongshun jong ka.

Ka jingshahjop jong ki khun Israel ha Ebeneser ka long ka jingjia kaba sngewsih ka ban sah jingkynmaw shirta—"*Ka balang ka shah jop ha ki nongshun jong ka*".

Lada mynta ngin pyrshang ban wad ia ka daw jong ka jingshah jop ki khun Israel, ngin shem ha kaba khadduh ia ka.

Ka jingjop lane ka jingshah rem ha ka thma **ka dei ban don ka daw**. Ka *daw* jong kane ka jingshah jop ka long namar ba ki arngut ki khun shynrang u **Eli lyngdoh**, u **Hophni** bad u **Phinehas**, ki briew kibym shym la pynkyntang, hynrei kiba la ialam khmat ha ka thma, bad ki la pynkheiñ burom ia **ka Synduk ka Jutang** da kaba **ki pyntur** ia ka sha ka madan thma.

Shaphang ka jinglong jingim kine ki khun shynrang u Eli lyngdoh, ka ktien U Blei ka iathuh ia ngi ba ki long ki khun kiba la bna nam bha ha ka jingrunar bad jingdakaid. La ong ba ki la ialam khmat ia u paid bhur sha ka madan thma ha Ebeneser pyrshah ia ki Philistia, ki da leh thaw dur bad leh thamula ia ka synduk ka Jutang U Blei, kaba dei ban bah tang da ki Lebi bad ki Lyngdoh, ki shakri ba la pynkyntang.

Hapdeng ka jingialeh kaba jur, haba ka thma ka la shit bad rhem bha, ki Philistia ki la jop ia ki bad ki la knieh ia ka Synduk ka jutang bad ki la pyniap artat ia u Hophni bad u Phinehas bad ki la rah noh ia ka Synduk ka Jutang sha ka jaka shong dara, ryngkat bad ka jingrisa kaba khraw katta katta.

U Eli lyngdoh uba la dap khyndai phew phra snem ka karta, hamar kane ka por katba u dang shong hajan ka khyrdop, la leit mareh sha u bran bran *"Uwei u briew na ki Benjamin u la phet na uta u paitiapom, bad u la poi sha*

Sheiloh ha kata ka sngi uba ki jaiñ jong u la pynkad, bad uba la sum khyndew ha ka khlieh. Bad haba u la poi, ha khmih, u Eli u shong ha ka jingshong harud lynti ba u da ap khnang : namar ka dohnud jong u ka la syier shaphang ka synduk U Blei. Te haba uta u briew u la poi sha shnong, bad ba u la pynbna ia kata, ka shnong baroh ka la lynñiar" (*4 Sam 4* : *12, 13*).

Te haba u Eli lyngdoh u la iohsngew mar khmat na u nonglam khubor ba ki Philistia ki la knieh ia ka synduk ka Jutang, "*U la kyllon lyndang na kata ka jingshong hajan ka khyrdop, bad la kheiñ ka ryndang jong u, bad u la iap*" (*I Sam 4 : 18*).

Ka tnga u Phinehas kaba long ka pyrsa kurim u Eli kaba la dei ka por ban kha khun bad kaba la dap bnai, ka la don ha jingthiah. Ki la don lem ki kynthei sawdong jong ka kiba la wan ia ka ban pyntngen ia ka. Namar ba ka la don hapdeng ka jingshitom bad ka jingpait dohnud na ka bynta ka jingiap u tnga, ka la kha shitom ia u khunlung shynrang uba bha briew ; bad shuwa ba kan dkut mynsiem ban khlad noh na ka pyrthei, ka la kyrteng ia u khynnah, "*U Ikhabod*" da kaba ong, "*kata ka burom ka lajah noh na Israel*" (*I Sam 4* : *21*).

Ka kyrteng "*Ikhabod*" ka mut ha ka ktien hebru "*Shano ka burom*" *?* lane *Hangno ka burom ?*—kaba haba la batai bha ia ka ka thew ia ka jingjah noh jong ka burom na Israel.

Ka kyrteng '*Ikhabod*' 'ka lah ban thew ruh ia ki lai tylli ki jingmut. Kita ki long :—

1. Kaba nyngkong, ka jingshah knieh noh ia ka synduk ka jutang.

2. Kaba ar, ka jingiap kyndit u Eli lyngdoh uba long u kpa jong ka long niam ha Israel.

3. Kaba lai, ka jingiap u Phinehas u tnga jong ka.

Kine lai tylli ki jingmut kiba don ki jingjia, ki la pynlong ia ka tnga u Phinehas ban ai kyrteng ia u khun jong ka "*Ikhabod*", kaba mut, "*ka burom ka la jah noh na Israel*".

LYNNONG 2.

Ka Jingpynshitom U Blei ia ka Balang na ka bynta ki Pop jong ka.

Na ka jingiathuhkhana shaphang ka jingshah jop thma ki khun Israel ha Ebeneser, **kawei ka pop kaba khraw tam** kaba ki khun Israel ki la leh ha ka jingialeh thma ia ki philistia, **ka long namar ba kim shym ñiew burom ia ka Synduk ka Jutang.**

U paid bhur shit khlieh u bym shym la pynkyntang u la leh thaw dur leh thamula bad pynjah burom ia ka Synduk U Blei da kaba pyntur ia ka sha thma. Ka long ka pop kaba khraw tam kat ban pynjah burom ia ka Synduk ka Jutang bad na ka bynta kane ka pop U Blei Un pynshitom ia ka ha kano kano ka dur.

Ngi kynmaw na ka jinghikai ka Ktien U Blei ba kiba rah ia ka Synduk ka Jutang ki dei ban long tang ki Lyngdoh bad ki Lebi.

"*Te u Dabid u la ong, ym bit iano iano ban leit rah ia ka Synduk U Blei hynrei tang ki Lebi hi : namar U Trai U la jied ia ki ban bah ia ka Synduk U Blei, bad ban shakri ia U junom*" *(1 Khro 15 : 2).*

Bad haba ki rah ia ka ki dei ban rah da kaba leh sumar ia ka. U Joshwa haba u hikai ia ki khun Israel ban jam ia ka wah Jordan, U la hikai kumno ban rah ruh ia ka Synduk ka Jutang.

"Haba phi iohi ia ka Synduk ka Jutang U Trai U Blei jong phi, bad ba ki Lyngdoh ki Lebi ki da bah ia ka, ynda kumta phin ieng na ka jaka jong phi, bad phin leit hadien jong ka.

Hynrei phin kham pajih hapdeng jong phi bad ka, kumba arhajar pruh da ka jingthew: wat wan hajan jong ka, ba phin tip ia ka lynti da kaba phin iaid: naba phim ju iaid na kane ka lynti mynno mynno ruh" (Josh. 3 : 3-4).

Haba la rah sumar bad rah kyntang bha ia ka ha ka mynsiem dwai, ka Synduk ka Jutang ka don ka bor ban pynjop thma. **Ki kynroh ka Jerikho ki la kyllon haba u Joshwa bad ki Lyngdoh ki la rah ia ka Synduk ka Jutang tang da** ka jingput ka turoi bad kaba iaid tawiar ia ka hynñiew sien. Shaphang ka jingpynkyllon ia ki kynroh ka Jerikho, la thoh ha ka Ktien U Blei kumne :

"Te u Joshwa u khun u Nun u la khot ia kita ki Lyngdoh bad u la ong ha ki, to rah ia ka Synduk ka Jutang, to ai ruh ba hynñiew ngut ki Lyngdoh kin rah ia ki hynñiew tylli ki turoi Jubili ha shuwa ka Synduk U Trai.......... Bad kita kiba kieng atiar ki la nang iaid sha shuwa kita ki Lyngdoh kiba put ia kita ki turoi, bad uta u paidbah ba khadduh u la iaid hadien ka Synduk kita ki Lyngdoh ki da iaid ia put artad ia kita ki turoi....... Kumta ia kata ka Synduk U Trai u la pyniaid tawiar ia ka shnong, da kaba iaid sawdong ia ka shisien......ha ka sngi kaba ar ruh.

ki la tawiar ia ka shnong shisien, bad ki la leit phai sha ka dara: Kumta ki la leh hynriew sngi. Te ha kaba hynñiew ka sngi ki la khie dang step haba dang shai byrngut, bad ki la tawiar ia kata ka shnong kumjuh kynñiew sien : tang ha kata ka sngi ki la tawiar ia ka shnong hynñiew sien. Te ha kaba hynñiew sien, haba kita ki Lyngdoh ki la put da kita ki turoi ...te haba uta u paidbah u la iohsngew ia ka jingsawa kata ka turoi, kumta uta u paidbah u la risa da ka jingrisa bajam, te kata ka kynroh ka la kyllon kram, ba kumta u paidbah u la kiew sha shnong, uwei uwei baroh keiñ mar pyrshah beit ia u, bad ki la jop ia kata ka shnong. Bad ki la pynjot thiaw ia baroh ba la don ha kata ka shnong, shynrang bad kynthei, khynnah bad tymmen, bad masi dab, bad langbrot bad kadda, da ka syrti waitlam" (Josh 6 : 6-21).

Haba ka jingrah ia ka Synduk ka Jutang ka long kaba thurmur bad kaba leh khlem akor, ka khot kloi kloi ia ka jingbitar U Blei. Ngi kynmaw ia ka jinghikai ba ngi ioh na ka Ktien U Blei ruh shaphang kane ha ka por ka jingwallam u syiem Dabid ia ka Synduk ka Jutang na **Kiriath Jearim.**

La ong ba haba u Dabid u la wallam ia ka Synduk ka Jutang da ka jingleh burom bakhraw na Kiriath Jearim, U Blei U la shoh iap ia u Ussa namar ka jingleh khlem akor jong u. Sahphang kane ka jingiathuhkhana, ka Ktien U Blei ka la iathuh kumne :—

"Te haba ki la poi ha ka kyntem u Khidon, u Ussa u la sei la ka kti ban bat ia kata ka Synduk, namar ki masi ki la jynthut. Te ka jingbitar U Trai ka la meh pyrshah ia u Ussa, bad U la shoh ia u; namar ba u ktah ia kata ka Synduk : bad u la iap hangta hakhmat U Blei" (I Khro 13 : 9-10).

Ka Thma ha Ebeneser ka long ka thma kaba wallam ia ka jingshah jop ha ki khun Israel. Ka **daw** ka long tang namar ki arngut ki khun runar u Eli Lyngdoh kiba la wallam ka jingtim na U Blei kaba la hap ha u paidlang Israel.

Ka jinghikai kaba kordor ba ngi ioh na ka jingshah jop ki khun Israel ha Ebeneser ka long ka jingpynshitom U Blei ia ka balang na ka bynta ki pop jong ka.

Ka balang kan ym lah ieng da lei lei ha khmat ki nongshun jong ka lada kam ñiew burom ia ka Synduk ka Jutang. U Blei Un pynshitom ia ka balang lada ka leh khlem akor bad kam ñiew burom ia ka Synduk ka Jutang.

Ka balang kan iakynduh ia ka jingshah rem kaba khraw, wat lada ka leh ia ka kam kaba bha katno katno ruh, hynrei lada ka leh khlem akor bad kam ñiew burom ia ka Synduk ka Jutang.

Ka khubor ba kynja mynsiem na ka jingshah jop thma ki khun Israel ha Ebeneser ia ka balang ha kine ki sngi ka long ba U Blei Un pynshitom ia ngi lada ngi leh ia ka pop sang ka pop ma.

Ka jingbymkhuid jong ngi bad ki pop jong ngi kin pynlong ka daw kaba biang ia ngi ba ngin ym lah ieng da lei lei ha khmat ki nongshun jong ngi.

Ka jingpynkhuid na ki pop bad ka jingpynkyntang ialade ka long ka kam kaba nyngkong nyngshap eh shuwa ba ngin ialap ia ka Gospel. Ngim lah ban ialap ia ka kyrteng kaba khuid jong U Nongpynim jong ngi U Jisu Khrist, lymda ngi pynkhuid bad pynkyntang shuwa ia lade. Katno tam lei lei haba ngi dei ban iohpdiang nyngkong ia ka Bor U Mynsiem Bakhuid shuwa ba ngin leit ban pynbna ia ka khubor jong ka diengphna. Dei kane kaba la pynlong ia u **William Booth, uta u nongseng jong ka Balang Salvation Army** ban ong ia la ki jong ki shipai ialeh jong u kumne:—

"*Before we go to our knees to receive the baptism of fire, let me beg of you to see to it that your souls are in harmony with the will and purpose of the Holy Spirit, whom you seek*".

Ha ka ktien khasi ka mut kumne:—"*Shuwa ba ngin dem ia la ki khohsiew ban iohpdiang ia ka jingbaptis ka ding, shah ngan kyrpad ia phi ban peit ba ki mynsiem jong phi ki ia par paiñ bad ka mon bad ka jingthmu ka jong U Mynsiem Bakhuid, ia uba phi wad.*"

Ki pop sang ki pop ma kiba ngi leh ki long ki jingbishar barieh U Blei ia ngi. Ngin ioh ka jingiaroh na U Blei tang haba ngi pynkyntang

shwa ialade. **Kumno ki Lyngdoh bad ki Lebi kin rah ia ka Synduk U Blei khlem da pynkhuid shwa ia la ki pop ?** Lada ngi rah ia ka Synduk U Blei da ki kti ba pop bad ba bit snam, ka Synduk U Blei kan hap bad U Blei Un shoh iap ia ngi. Namarkata, ka kamram kaba nyngkong eh kaba ki Lyngdoh bad ki Lebi ki dei ban leh shuwa ba kin rah ia ka Synduk ka Jutang; ka long ba hadien ba ki la dep pynkhuid ialade na ki pop, ki dei ban iaid lyngba ka por kaba slem jong ka jingpynkyntang ialade. Shaphang kane ka rukom leh niam, ka Ktien U Blei ka la dep iathuh kumno mynba u Syiem Dabid u kyntu ia ki Lyngdoh bad ki Lebi haba u ong :—

"To pynkyntang ialade, ma phi bad ki para jong phi, ba phin wallam artet ia ka Synduk U Trai, U Blei ki Israel, sha ka jaka ba nga la pynkhreh ia ka" (I Khro 15 : 12).

Shuh shuh ha ka Ktien U Blei, la iathuh ruh kumno ba U Blei U la bthah ia u Joshwa shaphang ka jingpynkhuid ia u paidbah namar ka jingshah jop ki Israel ha Ai :—

"To ieng noh, pynkhuid ia u paidbah, to ong ruh, to pynkhuid ia lade hamar kaba lashai : naba kumne ong U Trai, U Blei ki Israel, Don kata kaba sang hapdeng jong me, ko Israel : mem lah ban ieng ha hhmat ki nongshun jong me, ha ban da phin pynmih noh ia kata kaba sang napdeng jong phi " (Josh 7 : 13).

———

LYNNONG 3.

Ka Jingsah Khunswet ka Balang

Na ka jingiathuh khana shaphang ka jingkha ia u Ikhabod, ngi ioh ia ka jinghikai kabalong ka jingsneng ia ngi. Kata ka long **ba ka balang kan sah khunswet shirta lada kam kylla kaba mut.**

Ka tnga u Phinehas ka la kha shitom ha ka jingpait dohnud ia u Ikhabod, bad ka la iap artat.

Parabangeit, nga pynkynmaw hangne ia phi ba u **Ikhabod u long u khynnah khunswet.** U la duh noh ia la u kpa. U la duh noh wat ia la ka kmie ruh kaba dei ban khmih ban peit ia u.

Ka kyrteng '**Ikhabod**' ka long ka kyrteng kaba sngewsynei bad kaba sngewsangsot. Ka long ka kyrteng kaba sngewmyllung. Ngi dei baroh ban sngewsynei ia une u khunswet. Ka balang kaba donburom ka long barobor ka ka balang kaba peit bad kaba sumar ia ki khunswet.

Ka ktien U Blei ka la pynbna shaphang **ka kamram ki kpa ki kmie ba kynja mynsiem** ha ka jingiadei bad ki khunswet kumne :—

"Ka jinglong riewblei kaba sngur bad bymtngit ha khmat U Blei bad U Kpa ka long kane keiñ, ban leit khmih ia ki khunswet bad ia ki riewkynthei ha ka jingshitom jong ki" (Jak 1 : 27.)

Ka kamram jong ngi kum ka balang ka long ba ngi dei ban peit bha ia ki khunswet khunrangli namar **ki long ka Jingkyrmen jong ka lashai lashisngi**. Ka ktien U Blei ka la kren shaphang kane ruh haba ka ong :—"*Bishar ia ki baduk bad ki khunswet, leh hok ia ki bushitom bad ia ki ba rangli. Pynim ia ki baduk bad kiba kyrduh : pyllait ia ki na ka kti jong ki bymman*" (*Salm 82 : 3-4*).

Kumba ki khunswet ki long ka jingkyrmen jong ka balang, ki long ruh kiba bit eh ban ioh ia ka burom namar U Blei u ju sngewbha ban ai kum ha ki :—"*U rah ia u baduk na ka khyndew, bad u kyntiew ia uba rangli na ka thliew sboh ; ba un ioh buh ia u ryngkat bad ki bakhraw batri, ryngkat bad kiba khraw batri ki briew jong u keiñ*" (*Salm 113 : 7-8*).

U Blei um ju sngewbha iano iano ban don kiba leh beiñ ia u khunswet. Ka jinglehbeiñ ia u khunswet kan wallam kloi kloi ia ka jingbishar na ka khet U Blei. Ka jinglynñiar u khunswet ka kiew kham kloi ha ki shkor U Blei. Ka ktien U Blei ka kdew shaphang kata haba ka ong :—

"*Une u rangli u la lynñiar, te U Trai u la iohsngew ia u, bad u la pynim ia u na ki jingjynjar jong u baroh*" (*Salm 34 : 6*).

U Blei un ieng bad iai ieng barobor ha ka liang u khunswet ha ka pôr ka jingshah lehbeiñ bad ka jingshah jynjar jong u.

Parabangeit, ha ka balang jong ngi ki don shibun ki Ikhabod bad ngi dei ban leh ei ei na ka bynta jong ki. Ngi dei ban sngewsynei ia ki Ikhabod bad ngi donkam ban kner barabor ia ki kti jingiarap sha ki namar ki long ka jingkyrmen jong ka balang.

Balei ba nga kham shon jur iu kane? Ka daw ka long **namar ba la ju hikai ia ki khunswet ha ka skul bah jong ki jingjynjar ba kin ioh long ka jingkyrmen ka balang ha ka lawei jong ka.** Ki la long khlem burom ha ka jingduh noh ia u kpa bad ka kmie, hynrei U Blei un sa pyndonburom pat ia ki hadien.

Ka kyrteng 'Ikhabod' ka ieng na ka bynta ka jinglong khunswet ka balang Israel. Ka jingshisha jong kane ka long namar kine ki daw :—

(1) Ka balang ha Israel ka sah khunswet haba ka la duh noh ia u kpa jong ka longniam, ia u Eli lyngdoh uba la ri baroh shikatta ia ka burom jong ka balang.

(2) Ka balang ha Israel ka sah khunswet **haba ka shah rem ha ka thma ha Ebeneser.**

(3) Ka balang ha Israel ka sah **khunswet haba kam don shuh ka Synduk ka Jutang.**

Ka jinghikai ba ngi ioh na kane ka jingiathuhkhana **shaphang u Ikhabod ka long ba ka balang kan sah khunswet shirta lada kam don ka kyrteng kaba im jong U Jisu Khrist. Namar**

ba ka la pynjah burom ia ka kyrteng bakhuid jong u, U Blei un ym wad shuh ia ka tad ynda ka poi sha ka jingkylla kaba mut ba shisha.

Ha ka jingiadei bad kane ka juk kaba mynta, ka ktien U Blei ka pynkynmaw ia ngi ba ngi lah ban don ka kmie lane u kpa ha ka doh, hynrei lada ngim don U Jisu Khrist, ngi sah ha ka jinglong khunswet kaba shirta.

Ha kylleng ka ri jong ngi bad ha kylleng sawdong ka pyrthei ruh, kiba bun bah napdeng kiba la khot khristan ialade ki sah khunswet namar ba kim don U Jisu Khrist ha ka jingim jong ki. Ia ki U Blei um wad shuh tad lada ki kylla kaba mut na ki pop jong ki bad phai pat sha u. U Blei un shah shkor pat ia ki tang haba ki la pyndem ialade, iam kthang bad pan map na u.

Kane ka jinghikai ka la don naduh ka por u Syiem Solomon kumno mynba U Blei u la paw ha u ban ai ka jingkular kumne :—

"Lada ki briew jong nga, ia kiba la khot da ka kyrteng jong nga, kin pynrit ialade, bad kin duwai, bad kin wad ia ka khmat jong nga, bad kin phai noh na ki lynti bymman jong ki ; kumta te ngan sngew na bneng, bad ngan map ia ki pop jong ki, bad ngan pynkhiah ia ka ri jong ki" (*2 Khro 7 : 14*).

Ka pop u Hophni bad u Phinehas, ki khun runar u Eli lyngdoh ka pynlong ia ka balang Israel ruh baroh kawei ban leh pop. Ka balang

ha Israel ka la hap noh na ka jingaiei. **Ka balang ha Israel kam don jingiapher satia na ka Ealang Ephesus kaba la duh noh ia ka jingieit kaba nyngkong**, ia kaba U Trai Jisu hi u la dep maham pyrshah ia ka, haba u ong :—

"Hynrei nga don kane kaba pyrshah ia pha, ba pha la iehnoh noh ia ka jingieit jong pha kaba nyngkong. To kynmaw namarkata nangno pha la hap noh, bad to kylla kaba mut, bad to leh ia kita ki jingleh kiba nyngkong ; lymda kumta nga wan kloi ha pha, bad ngan pynkynriah noh ia ka dieng pynieng sharak jong pha na ka jaka jong ka, lada pham kylla kaba mut" (Jingpyn 2 : 4-5).

LYNNONG 4

Ka Synduk ka Jutang ka long ka Burom jong ka Balang

Ka burom jong ka balang ha ki por kiba la leit noh jong ka Jutang barim, ka la ieng, ka la shong, ka la sah bad ka la neh tang ha ka Synduk ka Jutang. Hangno hangno haba ka don ka Synduk ka Jutang, hangta U Blei u don. Dei ha ka Synduk ka Jutang ba U Blei hi u ju sngewbha ban shong.

(1) Na ka jingiathuhkhana shaphang ka jingiaid lynti ki khun Israel ha ri khlaw sawphew snem, ngi kynmaw ba **u lyoh u ju wan hiar hapoh ka Tabernakl ka jingiaseng bad u la ju pyndap ia ka jingiaseng baroh kawei da kaba tap ia ka Synduk ka Jutang. U lyoh uba tap ia ka synduk u pynpaw ia ka jingdap ka burom U Blei kum ka jingi ka Shekinah.**

Ka balang ha ri khlaw ha ka por u Moses ka la iohi ia ka jingkhraw ka jingkhuid U Blei mynba u lyoh u la tap ia ka Synduk ka Jutang hapoh ka Tabernakl ka jingiaseng, kumba u nongrwai shem mynsiem u iaroh ia **Uwei lai** :—

Bakhuid, Bakhuid, Bakhuid, B'la tap da u lyoh,
U briew ba pop ban pei ban i ia Me um lah;
Ma Me bad tang Ma Me, Bakhuid ba dei iaroh.
Ka bor, jingieit, jingkhuid ha Me ki sah.

(2) **Ka Synduk ka Jutang ha ki por kiba mynshuwa ka la long ruh ka jaka pynpaw ia ki kambah U Blei.** Ym tang ba ka long ka jaka shong U Blei, hynrei ka long ruh ka jaka pynpaw ia ki kambah U Blei. Ha ka Synduk ka Jutang, **la ju buh hapoh ia ki lai tylli ki** tiar kiba kordor bad ba phylla kiba pynkynmaw ia ngi haduh mynta ia **ki kambah U Blei.** Kita ki long (1) Ki artylli ki **Mawlyngkniap** u lum Sinai. (2) **U diengduh u Aaron** bad (3) **u khiew mana.**

(3) **Ka Synduk ka Jutang ka long ruh ka jaka iashem iakynduh U Blei bad ki shakri jong u kum u Moses, u Aaron bad u Joshwa.** U Blei u la ju pynpaw ia lade bad ia kren markhmat ha u Moses, u Aaron bad u Joshwa ha khmat ka Synduk ka Jutang bad man ka por ba ki ju leit ia kylli jingkylli na U.

(4) **Ka Synduk ka Jutang ka long ruh ka dak jong ka jingdon ryngkat U Blei haba u leit ban ia iaid ryngkat ryngkat bad u paidlang jong u** bad ban shongsah ruh hapdeng jong u.

"Te ki la leit mih noh na uta u lum jong U Trai lai sngi lynti ; bad ka Synduk ka Jutang ka jong U Trai ka la leit ha shwa jong ki ha kita ki lai sngi lynti, ban wad ia ka jaka shong thait ia ki" (Jingkheiñ 10 : 33).

Ha ki por kiba hadien eh jong ka histori ki khun Israel, ka Synduk ka Jutang ka la jah noh. Kumne ka la jah noh ?

Ka la jah noh mynba ki nong Babylon haba ki la wan hiar thma ia ka nongbah Jerusalem. Ha ka snem 587 B. C. (Sanspah phraphew hynñiew snem shuwa U Khrist), ki nong Babylon ki la thang ia ka nongbah Jerusalem bad ki la pynjot ia ka Synduk ka Jutang jong U Blei.

Ka jingbymdon shuh ka Synduk ka Jutang ha Israel ka pynkynmaw ia ngi baroh shaphang **ka burom kaba la leit noh jong ka balang.**

Ka Synduk ka Jutang kam don shuh ha ki por kiba hadien, **hynrei ha kine ki sngi ki jong ngi mynta, ka leng na ka bynta ka burom U Blei kaba pyndap ia ka balang ha ka por ka Ribaibal bad ka jingtrei kaba donbor ka jong U Mynsiem Bakhuid.**

Ha kine ki sngi jong ngi, ka Synduk ka Jutang kam don shuh, hynrei la ai ha ngi ka bor ba ngin iohi pat ia ka burom U Blei ha ki sngi jong ka ribaibal—ki sngi ka jingtrei ba donbor U Mynsiem Bakhuid.

Na ka jingiathuh ka Ktien Bakhuid U Blei, ngi iohi ba **ka Synduk ka Jutang ka wan paw pat ha ka dur U Mynsiem Bakhuid naduh ka sngi Pentekost.** Ngi kynmaw baroh ba ha ka sngi Pentekost **la pyndonburom ia ka kyrteng U Jisu Khrist da ka jingdap U Mynsiem Bakhuid** ha ka por ba ki Apostol ki la ia don lang.

"Te kyndit kyndit la wan ka jingsawa na bneng kum ka lyer bah ba beh kyrthep, bad ka la pyndap ia ka iing baroh kawei ha kaba ki la ia

shong. Bad la paw ha ki ki thylliej ki ba pait pnat, kum ka ding ; te ka la shong halor uwei pa uwei na ki" (Ki Kam 2 : 2-3).

Naduh ka sngi Pentekost ter ter, ha ki por bad ki ïa baroh, haba ka don ka jingtrei U Mynsiem Bakhuid ha kano kano ka jingiaseng, **ka la ju paw ka jingbthei kum ka Ding dinamait kaba pyndap ia ka jingiaseng baroh kawei da ka burom U Blei.**

Ki sngi ka ribaibal, namarkata, ki la ju long ki sngi kiba U Blei u pyndap ia ka balang da ka burom jong U. Ka jingtrei U Mynsiem Bakhuid kaba kum ka ding ka wallam ha kano kano ka balang ia ka burom U Blei, bad hangno hangno haba ka burom U Blei ka don, **hangta ka paw ruh ka diengphna U Jisu Khrist.** U Dr. Graham Scroggie hi u la ong haba u batai shaphang kane ka burom Blei :—

"Spiritual revival always reveals the cross a fresh", Kaba mut ha ka ktien khasi, *"Ka ribaibal ba kynja mynsiem ka pynpaw thymmai barobor ia ka diengphna".*

Ka burom jong ka balang ka shong barobor ha ka Synduk ka Jutang. Ka burom jong ka balang kam shong ha ki samla ; kam shong ha ka jingiphuh iphieng jong ka Ingmane. Ka burom jong ka balang kam shong da lei lei ha ka jingstad ka rukom jingpyniaid balang ; kam shong ruh ha ka maiñ ki nongsharai balang. Ka burom jong ka balang kam shong ha ka jingstad

u nongialap lane ka jingpnah thylliej jong u; kam shong ruh ha u Pastor lane ha ka jingdap briew ha ka por long jingiaseng.

Ka jingbymdon shuh ka Synduk ka Jutang ha ka balang Israel ka dei ban pynpyrkhat ia ngi ruh—"*hato ka Synduk ka Jutang ka dang don bad ngi?*

Hato ka Synduk ka Jutang ka don mo bad ngi haduh kane ka por? Hato ka Synduk ka Jutang U Blei ka don ha ki jingiaseng niam bad ki jaka mane Blei jong ngi? Dang don mo ka Synduk ka Jutang ha ki jingiaseng paidbah jong ngi ha kine ki sngi?

LYNNONG 5.

Ka Jingjah noh ka Balang Ia Ka Burom Jong ka.

Ka jingshah jop ki khun Israel ha ka thma ha Ebeneser bad ka jingshah knieh noh jong ki ia ka synduk ka jutang ka don ka khubor ban kren ia ka jinglong jong ka dur ka balang ha kine ki sngi jong ngi ruh.

Ngim dei ban pynrem tang ia ki khun Israel ha ka jingshahrem thma jong ki. Ka balang khristan jong ngi ruh kam lah ban lait na kajuh ka '*upot*' kaba ki khun Israel ki la hap ; kam lah ban lait ruh na kajuh ka jingiakynduh kaba ki khun Israel ki la iakynduh hapoh ka jingialam u Hophni bad u Phinehas.

Ka jingkylli mynta ka mih halor kane ka jingshitom.

Jia aiu haba ka balang ka duh noh ia ka burom jong ka ?

Ki jubab ia katei ka jingkylli ki long kumne harum :—

Haba ka burom ka la jah noh na ka balang :—

1. Ka balang ka la duh noh ia ka jingieit kaba nyngkong.
2. Ka la hap noh na ka jingaiei.
3. Ka la duh noh iaka jingdon ryngkat U Blei.

4. U Mynsiem bakhuid um ioh jaka shuh ban iatrei ha ka balang.

5. Ka Shekinah ka jong U Blei ka la kynriah noh na ka jaka kyntang.

6. Ka lyer ribaibal ka la phet noh.

7. Ki jingiaseng duwai shiteng synñia ki la wai noh.

8. Ki nongwan jingiaseng kim pynkyntang shuh ialade haba ki wan jingiaseng

9. Ki dap sa tang ki khun tamsneng bad ki khun runar.

10. U Mynsiem Bakhuid u la phet noh.

11. Ka kam kyntang ka la hiar dor.

Haba ka burom ka la jah noh na ka balang :—

1. Ka balang kam iohpdiang shuh ia ki orakl.

2. Ki jingphla shem mynsiem kim don shuh.

3. Ki jingrwai Seion ki la kynjah.

4. Ka jingsngewkynduh ia la ki pop kam don shuh.

5. Ki dkhot jong ka balang kim iam shuh haba ki don hapoh ka Iing U Blei.

6. Ki dkhot jong ka balang ki leh pyrthei, ki sngewpyrthei ; ki kren pyrthei bad ki im pyrthei.

7. Ki nongialam kiba kynja doh ki sdang ban ialam ia ka balang.

8. Ka jingieit ia ka kam U Blei kam don shuh.

9. Ka jingtrei kam balang ka shu long tang dep rukom.

10. Ka balang ka la duh noh ia ki kmie ki kpa kiba riewblei.

11. Ka Seion ka shong suk.

Haba ka burom ka la jah noh na ka balang :—

1. Ka balang ka la duh noh ia ka Bor Mynsiem.

2. Ka Sobjekt jong ka jingkha arsien ka long nongwei ha ka balang.

3. Ki Pulpit ki tyrkhong.

4. Ki jingiaseng ki dait thah.

5. Ki jingduwai shitrhem ki la jah noh.

6. Ka rukom mane Blei ka shong sting bad ka per katta katta.

7. Ki rukom pyniaid balang ki long pyrthei.

8. Ki dkhot ka balang kim ai shuh kawei na kaba shiphew.

9. Ka Kam jong U Blei ka dkoh ha ki liang baroh.

Haba ka burom ka la jah noh na ka balang :—

1. Ka mynsiem mishoneri kam don shuh.

2. Ka mynsiem ialap ka la dam noh.

3. Ka shap jong ka jinglong riewblei ka la jah noh na ki dkhot ka balang.

4. U Blei Um jubab shuh ia ki jingduwai jong ngi.

5. Ka balang ka shah jop kat shaba ka phai.

6. Ki jingithuhpaw bneng kim wan shuh.

7. Ki prophet bad ki nongiohi ki la leit noh.

8. Ka balang ka la duh noh ia ka hok, ka jingkhuid bad ka jingshisha.

9. Ka balang ka thad rong ia U Jisu Khrist.

Haba ka burom ka la jah noh na ka balang :—

1. Ki Lyngdoh bad ki Lebi ki pynhiar dor ia la ka ordineshon.

2. Ki Lyngdoh bad ki Lebi kim don shuh ka barandi.

3. Ka Seion ka long mraw.

4. Ka dieng pynieng sharak ka la kynriah.

5. Khadduh khadwai ka wan ka jingiap.

6. Nangta ka poi sa ka sngi bishar.

LYNNONG 6.

Kumno ka balang kan pynioh pat ia ka burom kaba la jah noh?

Ka jingkylli mynta ka long—*Kumno ka balang kan pynioh pat ia ka burom kaba la jah noh? Hato ka balang ka don ka bor ban pynioh pat ia ka burom kaba ka la duh noh?*

Ka jubab ia katei ka jingkylli ka long "*Em*". Ka balang kam don bor na lade hi ban pynioh pat ia ka burom kaba ka la duh. Dei tang U Blei uba lah ban iarap ia ka ha kaba pynioh pat ia ka burom kaba ka la jah noh.

Namarkata, ha kane ka lynnong, nga kwah ban kren bad shonjur shaphang U Blei uba long u nongsiewspah jong ka balang, uba don ka BOR ban pynioh pat ha ka balang ia kata ka burom kaba la jah noh.

Khlem U Blei uba long u nongsiewspah bad U Trai jong ka balang, ka balang ym tang ba ka duh noh ia ka burom, hynrei kan iap duh syndon.

Hapdeng ka jinglyndet noh ka balang ia U Trai U Nongpynim jong ka, pynban **U Blei U long uba iaishah slem bad ka. Ka jinglong ba iaishah slem U Blei ka paw na ba sdang ha ba kut.** Dei hangne ba ka jingieit U Blei ia la ka **Balang ka iaisah bad iaineh.**

Shaphang kane ka jinglong ba isynei U Blei, la dep iathuh ha ka ktien U Blei kumne :—

"Hato ka briew ka lah ban klet ia la i khun ba dang buiñ, ba kan ym isynei ia i khun ka kpoh jong ka? Shisha, kine ki lah ban klet, pynban nga ngan ym klet ia pha" (Isa 49 : 15).

Ka jinglong ba iaishah slem U Blei ka pyni ba ka jingieit jong u ia la ki briew ka tap noh ia ki pop ba bun byllien bad ia ka jingtlot ba bun jaid jong ka jinglong briew, khnang ba ki briew kiba la phai noh na u, kin ioh lad ban wan phai pat sha u, da kaba khmih thik ia ka jingpynim jong u. Ka jinglong ba iaishah slem jong U Blei ka plie ruh ia ka kabu ba ki briew jong u haba ki wan phai pat sha u, kin ioh lad ban siewspah ia la ka por jong ka jingim kaba ki la pynlut bad pynsyrwa lehnohei. Ka ktien U Blei ka la kren ruh ia kane ka jinglong ba iaineh U Blei kaba paw ha ka kam U Jisu Khrist.

"Un ym pynkheiñ ia u phlang ba la mong, bad un ym pynlip ia u saihon ba sah tdem : Un pynmih ia ka jingbishar ha ka jingshisha" (Isa 42 : 3).

Namar ba U Blei u long uba iaishah slem, um long ruh uba iaibat jingbitar sah kumba u nongrwai shem mynsiem u rwai :—

"Ym junom Un bat sngewsih,
U kham hun ban isnei ;
La katno katno ngi ram,
Ka neh jingieit U Blei".

Ka ktien U Blei ka la iathuh ruh shaphang ka jinglong ba iaishah slem jong U Blei kumne :—

"U Trai, U Trai U Blei uba isynei bad ba ai ei, uba iaishah slem, bad uba kynrei ha ka jingbha bad ka jingshisha, uba bat ka jingisynei iaki hajar, uba map ia ka jingpalat, bad ia ka jingryngkang bad ia ka pop" (Ekso 34 : 6, 7).

Namar ba U Blei u long uba iaishah slem, un ym iehnoh satia ia ngi tang ha ka kut lad suda, **hynrei u iai plie ruh ha ngi ia ki lad jingaiei ba bunjaid na ka bynta jong ngi.**

Kumno ka balang kan pyniok pat ia ka burom kaba la jah noh ?

Na ka bynta kane ka jingkylli, ka ktien U Blei ka ai ha ngi ia kiba bun ki jubab ia kiba nga la pyrshang ban buh ha baroh shilynter jong kane ka lynnong harum kumne :—

1. **Kum ka balang ngin pynioh pat ia ka burom kaba la jah noh, tang lada ngi la kylla kaba mut** shisha na ki pop bad sngewsih kthang ia la ki jingleh. Shaphang ka jingkylla kaba mut ba shisha, ka ktien U Blei ka la maham :—

"To kynmaw namarkata nangno pha la hap noh, bad to kylla kaba mut, bad to leh ia kita ki jingleh kiba nyngkong" (Jingpyn 2 : 5).

Shaphang ka jinghikai ia ka jingsngewsih bariewblei na ka bynta ki pop, ka ktien U Blei ka la batai kumne :—

"Namar kata ka jingsngewsih ba riewblei ka pynlong ka jingkylla ka bamut sha ka jingpynim ka bym babe shuh; hynrei ka jingsngewsih ka jong ka pyrthei ka pynlong ka jingiap" (2 Kor 7 : 10).

2 Hadien ba ngi la kylla kaba mut, ngi don **kam ban phla noh ia la ki pop.** Lymda ka balang ka pyndep ia ka jingphla ia ki pop, ka jingkylla kaba mut jong ka kam long kaba shisha. Ia ka jingphla ia la ki pop, ka ktien U Blei ka kyntu kumne :—

"To tang shu phla ia la ka jingleh bymhok, ba pha la leh palat ia U Trai U Blei jong pha" (Jer 3 : 13).

3. Hadien ba ngi la phla noh ia la ki pop, **ngi dei ban iehnoh shisyndon pat ia kita ki pop kiba ngi la leh** da kaba pdiang ia ka jingpynkhuid da ka snam U Jisu bad kaba pynkyntang ruh ialade ha ki jingduwai iasyllok kiba khlem thait. Ka Ktien U Blei ka la kren shaphang kane :—

"To thet noh ia la ki kti, ko phi kiba pop bad to pynkhuid noh ia la ki dohnud" (Jak 4 : 8).

Ka balang kan pynioh pat ia ka burom kaba la jah noh, tang haba ka sdang .—

1. **Ban wad pat ia U Trai** ha ki jingduwai kiba khlem da pud, sngi bad miet. Ka jingwad ka dei ban long kaba da sliang bad da thrang shisha, kumba u keirang u sliang bad u thrang

ia ki wah um. Bad dei ka jingwad kaba kum kata kaba pynlong ia U Blei ba un khmih isynei ia ka balang kaba sngewdonkam eh tang ia ka jingiarap jong u . Ngi kynmaw na ka ktien U Blei kumno ba u Dabid hi u la phla ialade ba u pisa mynsiem kaba khraw katta katta mynba u kwah eh ban wan duwai ha U Blei ha ka Templ jong u haba ong :—

"Kumba u thrang u Keirang ia ki wah um, kumta ka thrang ka mynsiem jong nga ia me, Ah U Blei. Ka mynsiem jong nga ka sliang ia U Blei, ia U Blei Uba im : lano ngan wan bad ngan paw ha khmat U Blei ?" (Salm 42 : 1, 2).

2. Ka balang hadien ba ka la sngewthuh ba ka bor kam don shuh ha ka, **ka dei ban trei shitom ryngkat bad ka jingaitilut da kaba siewspah kloi kloi ia ka por** kaba dang sah ia kaba U Blei u ai shipor ha ka, khnang, ba ka lah ban ieng bad tei pat ialade. Lymda ka sngewthuh shisha ia ka jingkordor jong ka por kaba lyngkot, kan nym lah shuh ban pynioh pat ia ka burom ba la jah noh, kaba dei ban wanrah tang da kaba siewspah ia ki kabu bad ki lad jingaiei. kiba U Blei u ai hapoh ka por ba la buh. Shaphang kane ka jingdonkam kaba kyrkieh, u Nongrwai Salm u pynkynmaw ia ngi da ka jingrwai jong u kumne :—

"To hikai ia ngi ban ñiew ia ki sngi jong ngi kumta, ba ngin pynioh ha ngi, ia ka dohnud ka jingstad" (Salm 90 ;12).

U Apostol Paul pat u la maham jur ia ngi haba u ong :—

"To khmih bha te kumno phi iaid, ym kum ki bymstad, hynrei kum kiba stad, da kaba siew spah ia ka por, naba kine ki sngi ki long kiba sniew" (Eph 5 : 15, 16).

Ka balang kan pynioh pat ia ka burom kaba la jah noh tang haba ka iamkthang ha khmat U Trai jong ka ba un pynim pat ia ka. Kaba kum kata ka jingiamkthang ka dei ban pynmih ia ka jingkyrpad kaba khuid bad kaba khlem jingartatien ban iohpdiang pat sa shi sien ia ki jingkyrkhu na U Trai uba la ai ha ka mynshuwa.

"Men ym pynim pat ia ngi ; ba ki briew jong me kin ioh leh kmen ha me ?" (Salm 85 : 6).

Ka jingpynioh pat ia ka burom kaba la jah noh ka long ka kam iap kam im jong ka balang. Ka jingim bad ka mynsiem jong ka balang ki sdien tang ha ka burom kaba U Trai u ai ha ka. Katba ka burom ka dang don, ka balang ruh ka im bad ka khih. Shisien pat ba ka burom ka la jah noh, ka nam ba bha jong ka ruh ka la lip jar.

Kumba ka burom ka pynlong briew man briew ia ngi katba ngi dang im ha ka pyrthei ; kumta ruh ka burom ba U Blei u ai ha ka balang ha ka pyrthei ka pynkiew kyrdan ia ka ba kan ioh long ka theisotti ba khuid jong U Trai Jisu ynda haba un wan pat ban shaw ia ka ha ka jingwan arsien jong u.

Ka burom kaba U Blei U ai ha ka balang ka nang wallam lypa ha ka ia kawei pat ka jingkyrmen kaba kham khraw palat kaba long ka pansngiat ka burom kaba U Trai Jisu un leh burom da kaba pynphong halor jong ka. Dei ia kaba kum kata ka jaid burom ba maian bad ba phylla tam ba u Apostol Paul u la pynkyrmen ia ngi baroh kiba ngeit ba ngi dei ban khmih lynti ban iohpdiang ia ka :—

"Namar kaei long ka jingkyrmen jong ngi, lane ka jingkmen, lane ka pansngiat ka jingleh burom? Ym long ma phi ha khmat U Jisu Khrist uba U Trai jong ngi ha kata ka jingwan jong U?" (1 Thess 2 : 19).

1. Ka balang kan pynioh pat ia ka burom kaba la jah noh tang haba ka iohi ia la ka jinglong ba ijot bad barem la jong bad haba ka ioh ia ka mynsiem duwai u nongrwai salm :—

"To pynphai noh ia ka jah burom jong nga kaba nga sheptieng; naba ki jingbishar jong me ki long ki babha" (Salm 119 : 39).

2. Nangta haba ka la sngewthuh ba ka bor ban khyllie ialade na kaba jah burom kam don shuh ha ka, ka dei ban ieng rangbah na ka jingkyllon kaba khlemraiñ jong ka naba U Blei U khot ia ka :—

"To khie joit me uba iohthiah, bad to mih na ki baiap, te U Khrist Un pynshai ha me," (Eph 5 : 14).

3. Hamar kane ka por kaba donkam tam ba ka dei ia ka ban ieng joit, ka donkam ban sngap pat ia ka jingkyrsiew U Blei uba pynshngain bad pynkyrmen ia ka da ka Bor kaba u lah ban pynkup ia ka lada ka don ka mon kaba khlain ban kyrshan ialade da ki khohsiew. Kata ka jingkyrsiew U Blei ia ka ka long :—

"To khie, to khie, to kup ia la ka bor ko seion" (*Isa 52 : 1*).

4. Nangta ka dei ban thaw bad pynieng pat ia ka jaka jaka long jingiaseng kaba kyntang, ia ka Ing jain ka jaka mane Blei. Ka jaka mane Blei lane ka jaka long jingiaseng ka long ka jaka ha kaba U Blei U ju sngewbha ban wan 'shong. Lymda ka balang ka pynbiang ia kane Ka jingdonkam na ka bynta U Blei jong ka, kumno U Blei Un tip bad sngewthuh ia la ka jong ka jaka .ha kaba un wan shong bad pynpaw ialade ha ka? Shaphang kane ka jingdonkam U Blei hi u la ai hukum bad kylli :—

"Bad to kin thaw ia ka jaka kyntang ia nga, khnang ba ngan ioh shong neh hapdeng jong phi" (*Ekso 25 : 8*).

"Kaba kumno ka Iing phin tei ia nga"? (*Isa 66 : 1*).

5. **U Lyngdoh** kum u nongialam u dei ban ieng ban kyrsiew ia ki briew la jong : **"To ngin iathaw pat ia ka Tabernakl ka jingiaseng bad to ngin duwai jur ha U Blei ba Unpynpaw ha ngi ia ka Synduk ka Jutang".**

"Ia, ngin iaieng bad ngin tei" (*Neh 2 : 18*).

Ka balang kan pynioh pat ia ka burom kaba la jah noh tang haba ka kynmaw ialade bad kohnguh ban leh pat biang sa shisien ia kita ki jinglehhok kiba ka la klet la slem namar ba ka la hap noh :—

"To leh ia kita ki jingleh kiba nyngkong" *(Jingpynpaw 2 : 5).*

Ka balang kan pynioh pat ia ka burom kaba la jah noh tang haba ka kut jingmut ban klet bad iehnoh noh ia ki jinglong kiba rim bad ba mynshuwa bad ban iaphet sha khmat sha pyrshah ka thong kumba u Apostol Paul u la phla shaphang ialade haba u ong :—

"Ia kane kawei nga leh, da kaba klet noh ia kita kiei kiei kiba shadien, bad da kaba kner noh sha kiei kiei kiba sha khmat, nga beh sha pyrshah ka dak ban ioh ia ka jingiathong kaba ka jingkhot sha neng ka jong U Blei ha U Khrist Jisu" (Phil 3 : 13, 14).

Ka jingpynioh pat ia ka burom kaba la jah noh ka long ka lad jingaiei kaba khraw tam ka jong U Blei da U Jisu Khrist ia ki nongpop kiba la duh jingkyrmen. Ha kane ka lad jingaiei kaba U Blei u la pynkhreh na ka bynta jong ngi, ki riewngeit kiba la duh shisien ia ka burom kin kylla long pat kiba nang kiew kyrdan sha ka burom kaba dap, da ka jingpynkyntiew ka jong U Blei hi. Ka ktien U Blei ka la kren shai shaphang kane ka jingpynkyntiew ka jong U Blei :—

"U Trai uba pynshipa, bad uba pynriewspah : ma u uba pyndem, bad uba pynkyntiew" (1 Sam 2 : 7).

Ka balang kan pynioh pat ia ka burom kaba la jah noh, tang haba ka pynjaw syep pynjaw syar ia lade **da kaba iam kyrpad** ha khmat U Blei lem bad **kaba shah jingit ba un sngew bad shah shkor ia ki jingud ba jylliew jong ka,** kumba u Dabid u phla shaphang ialade :—

"Nga la pynshitom ia la ka mynsiem da ka jingshah jingit ; bad ka jingduwai jong nga ka wan phai noh sha la ka jong ka shadem......... ....nga la dem ngon nga da iam, kumba iam briew uno uno ia la ka kmie" (Salm 35 : 13, 14).

Ka balang kan pynioh pat ia ka burom kaba la jah noh, tang haba ka ngeit bad kohnguh ha ka jingsiewspah ei U Khrist bad iohi ia ka ksangkti ba kyntang kaba da ia la ki briew na kaba sheptieng briew :—

"To khie, to khie, to kup ia ka bor, ko ksangti U Trai : to khie, kumba ha ki sngi mynhyndai, ha ki pateng bynriew mynbarim" (Isa 51 : 9).

Ka burom jong ka balang ka kdew kham bunsien ia ka jinglong ba donburom jong ka, kaba paw **ha ki lai tylli ki jinglong ba paka bad ba nylla jong ka.** Kita ki long (1) **ka hok** (2) **ka jingkhuid** bad (3) **ka jingshisha.** Kine ki lai tylli ki jinglong ba kordor jong ka ki long kum ki jaiñphong ba itynnad kiba pynbit ia ka

balang ba kan long ka Nongleitkurim bakhuid, ka Sottibad U Khrist, ynda haba un wan ban shaw ia ka. Ka por ka jingwan pat U Trai Jisu ka long ka por ha kaba un pynphong ia **ka** pansngiat ka burom jong u—**ka burom kaba halor ki burom**

Hato ngim kwah baroh ia katei ka burom ?

Shaphang kane ka burom kaba halor ki burom baroh, ka ktien U Blei ka la kren kum ka jingiathuhlypa na ka bynta ka balang kaba dei ban paw ha khmat u Nongleitkurim jong ka :—

"Ba un da ioh pynieng ia ka ha khmat ha lade hi, ka balang kaba don burom, ka bym don kaba thohbria lane ka basti lane kaei kaei kaba kum kita, hynrei ba kan ioh long ka bakhuid bad kaba khlem jingduna" (*Eph 5 : 27*).

Ka balang kan pynioh pat ia ka burom kaba la jah noh tang haba ka sdang ban sngewlehrain ia la kaba jah burom la jong, kumba ka balang ha ka jingrwai salm ka ud ia la ka jingshitom mynta haba ka kynmaw ia ka jinglehbha U Blei ia ka mynshuwa :—

"Hynrei ma me me la pynim ia ngi na ki nongialeh pyrshah jong ngi, bad me la pynlehrain ia kita kiba shun ia ngi.........hynrei mynta me la kyntait noh ia ngi, bad me la lam noh ia ngi sha kaba jah burom ; bad mem leit shabar shuh

bad ki paitiapom jong ngi. Me pynphai dien ia ngi na u nongialeh pyrshah : bad kita kiba shun ia ngi ki lute na ka bynta ialade............baroh shisngi ka jingjah burom jong nga ka ha khmat jong nga, bad ka jinglehrain ka khmat jong nga ka la tap ia nga" (Salm 44 : 7, 9, 10, 15).

Kumno ka balang kan pynioh pat ia ka burom kaba la jah noh ?

Ka balang kan pynioh pat ia ka burom kaba la jah noh tang haba ka sdang :—

1. **Ban kynmaw da kaba kwah dik dik ia ki jingkyrkhu bakhraw kiba ka la duh noh na ka jingiateh jutang bad U Trai U Blei jong ka,** kumba u syiem Dabid shisien u la kynmaw hir hir ia ki jingiasyllok ba mynshuwa ha ka por ba u iaid lang bad U Blei ryngkat bad u paidbah :—

"Da kaba sngewbang ngi la ju ia sylla lang, ngi la ju iaid ha ka Iing U Blei lem bad u paidbah" (Salm 55 : 14).

2. **Ban duwai pat ha U Blei ba un pynthymmai biang noh ia ka jingiateh jutang lem bad u paidlang jong u,** bad ba un ai biang ha ka balang ba kan mad pat sa shisien ia ki jingkyrkhu ba phylla jong ka jingiasoh bajan bad U Trai U Blei jong ka, kumba ka Seion ha ka por u Jeremaiah ka ud ha ki jingduwai sngewsynei jong ka ha U Blei :—

"To pynphai ma me ia ngi sha me, Ah Trai! te yn pynphai ia ngi; to pynthymmai ia ki sngi jong ngi kumba mynbarim" (*ka Jingrwai sngew-synei 5 : 21*).

Ngim lah ban pynioh pat dalade ia ka buron lade kaba la jah noh, lymda U Blei uba don ka bor ban isynei hi u sngewsynei ia ka Seion. **Ka por bad ka bor ban isynei ka shong tang ha U Blei hi marwei—**

"Me men ieng, bad men isynei ia ka Seion; naba ka dei ka por ban isynei ia ka, kata ka por ba la buh ka la poi keiñ" (*Salm 102 : 13*).

LYNNONG 7.

Ka jingwanpaw pat ka Synduk ka Jutang?

Ka balang kan pynioh pat ia ka burom kaba la jah noh tang haba ka sngewdonkam ia ka BOR U MYNSIEM BAKHUID kaba long ka BOR kaba shisha kaba U Blei U pynkup ha ka, KA BOR BLEI BYM JU SHAH JOP. Kan iohpdiang ia kane ka BOR lada ka da duwai slem slem ha U Blei ba un phah pat ia U MYNSIEM BAKHUID KA JINGPYNTHYMMAI (RIBAIBAL).

Ka ktien U Blei ka iathuh ia ngi ba ka jingduwai kaba pynkyntang lut ialade, kaba ït jylliew ialade ; ka jingduwai kaba slem bha bad kaba iasaid jur ha U Blei kan pynlong ia U Blei ba un jubab ia ki jingduwai jong ngi :—

"Lada ki briew jong nga, ia kiba la khot da ka kyrteng jong nga, kin pynrit ialade, bad kin duwai, bad kin wad ia ka khmat jong nga, bad kin phai noh na ki lynti bymman jong ki ; kumta te ngan sngew na bneng, bad ngan map ia ki pop jong ki, bad ngan pynkhiah ia ka ri jong ki" (2 Khro 7 : 14).

U Trai jong ngi U Jisu Khrist pat u la ai ia ka jingkular kaba skhem ia ka jingdwai jong ngi haba u ong :—

"Shisha, shisha nga ong ha phi, ba kiei kiei ruh katba phin pan na uta u kpa ha ka kyrteng jong nga, un ai haphi. Haduh mynta phim pat

ju pan ei ei ruh em ha ka kyrteng jong nga, to pan, te phin sa ioh diang, ba kata ka jingkmen jong phi kan ioh long kaba dap" (Ioan 16: 23,24).

Kum ka balang ha Ri Khasi bad Jaintia, ngi la iaid lait ia ki snem1904—1907—ki snem jong ka jingkyrkhu ba shlei ba dap, mynba ka ding U Mynsiem Bakhuid ka sar ia ka ri jong ngi. Hapdeng kitei ki por, ka balang ha ka ri Khasi bad Jaintia ka la iohi ia KA BUROM U BLEI namar U Blei U la wan shong sah ha ka.

Ha ka histori jong ka Ribaibal ha kylleng ki balang ka pyrthei, **don tang kawei ka balang kaba la kham ioh mad phylla eh** ia ka burom U Blei. Kata ka balang ka long ka balang Moravia (Moravian Church).

Mynba ka ding U Mynsiem bakhuid ka Sar ia ka balang Moravia (**Moravian Rivaival**), ong ki nongthoh histori, ba U Mynsiem bakhuid u la shong sah ha ka balang Moravia baroh arphewsaw kynta. Ka balang Moravia hapdeng ki snem 1700—1770, ka la don hapdeng ka jingtyngshain ka burom Blei namar ka Shekinah U Blei ka la neh ha ka. Dei ka jingtrei ba donbor bad ba kham phylla jong U Mynsiem Bakhuid ha kane ka balang kaba la pynlong ia ka balang moravia ban long kaba paw nyngkong ka kyrteng ha ka histori jong ka jingtrei kam Mission. La ka long ka balang, kaba rit, hynreika la trei palat liam ban ia kiwei pat ki jaid balang ha kaba aiti lut ialade na ka bynta U Jisu Khrist,

ha ri Iurope bad kylleng ki jaka ka pyrthei. Kane ka mynsiem mishoneri kaba don hapdeng ki dkhot ka balang Moravia ka la pynlong ia u **Dr. Williston Walker,** u nongthoh ia ka histori ka balang khristan ban kynthoh ha kaba iaroh jur ia ka ha ka ktien phareng kumne :—

"*No Protestant body had been so awake to the duty of missions, and none is so consecrated to the service in proportion to its numbers to the present day*". **Ha ka ktien khasi ka mut :—**

"*Ym don kano kano ka kynhun protestant kaba la kyndit katta katta sha ka kamram jong ka jingtrei kam mishon, bad ym don mano mano ba da pynkyntang katta katta sha ka jingshakri haba ia nujor bad ki dkhot jong ka haduh kane ka sngi*".

Ha ka liang jong ka jingmane Blei, ka balang Moravia ka la don baroh shilynter ha ka lyer U Mynsiem Bakhuid. Ki jingiaseng duwai ki long man ka sngi bad ki neh baroh arphewsaw kynta. Ki Iingmane bad ki jaka mane Blei ki shlei da ki dkhot ba riewblei jong ka. Ha ki por shiteng synñia, ki jingiaseng ki khapñiah briew.

La iathuh ba ha kawei ka Ingmane ha ka jaka kyntang, ki ju buh ia kawei ka shuki heh bad iehnoh suda ia ka da ka jingngeit ba U Jisu un wan shong ha ka, katba ki dkhot ka balang ki dang ia rwai bad ia duwai. **Da shisha,**

U Jisu ula ju wan shong ha kata ka shuki kaba thylli haba ka jingiaseng ka la iaid, bad katba ki dkhot jong ka balang ki dang ia duwai bad rwai.

Ka burom kaba ka balang Moravia ka ioh mad ha ki sngi **Ribaibal**, yn iai kynmaw sah ha ka histori jong ka balang, bad ia ka nuksa jong ka, yn iai bud da ki balang kylleng ka pyrthei.

Ka burom kaba ka balang Moravia ka ioh mad ha ki sngi ka jingtrei U Mynsiem Bakhuid ha ka, ka wallam ka jingiathuhkhana kaba sngewtynnad kaba long kum ka jinghikai :—*"ba ka balang ka lah ban pynioh pat ia ka burom kaba la lah jah noh"*.

Ka burom kaba ka balang Moravia ka la mad ha ka histori jong ka, ka ai ka jingkyrmen ia ngi ruh ba ngi lah kum ka balang ha kine ki sngi ruh ban iohi pat ia ka burom U Blei bad ka Shekinah jong u kaba shong sah.

Kum ka balang ngi dei barabor ban duwai na ka bynta ka Ribaibal ka ban neh shirta. Ynda haba U Jisu un wan ban paw pat ha ngi, ngin sa sngew pat ia ka jingdonryngkat U Blei bad ngi. Ynda haba U Jisu u la wan ban shong sah bad ngi, ngin ym kwah shuh ban khlad da lei lei na u. Ka jingduwai jong ngi kan long :—

"Shong ha Seion, to iaisah ruh,
Haba lang ki paid riewblei ;
Wat ia khlad n'u paidlang jong Me,
Haduh ban da wai pyrthei".

LYNNONG 8.

Ka Synduk ka Jutang bad ka kam Kyntang.

Ka Synduk ka Jutang ka dei ka Synduk U Blei. Ka synduk ka Jutang ka long ka jaka shong U Blei ha ka por ba u wan ban ai bad teh ia ka Jutang lem bad u paidlang bakhuid jong u. Ka long ka jaka pynpaw U Blei ha ka por ba u wan hiar dalade hi na bneng ban shong sah bad iaid ryngkat bad ki briew kiba la iateh kular bad u.

Ha ka jingiadei bad ka balang jong kane ka Ia jingaiei, ka synduk ka jutang ka long kaba kordor katta katta, namar ka pynpaw ha ngi ia kata **ka jaka kyntang tam,** kaba long ka *shekinah* jong U Blei hapdeng u paidlang uba la pynkyntang.

Ka synduk ka jutang ka long ka Synduk kaba maian bad kaba phylla, kaba ngi dei baroh ban iohi ia ka. Hynrei lada U Blei um don bad um shong satia ha ka, ka myntoi aiu sha ia ngi ? U Matthew Henry, u riewstad Baibl, u la kynthoh shaphang ka jingbymmyntoi ei ei jong ka synduk kaba thylli haba u ong ha ka ktien phareng, *"what will the ark do without the God of the ark"*, kaba mut ha ka ktien khasi :—

"Kan leh aiu sha ka synduk khlem U Blei jong ka synduk ?".

U Blei u don ha ki jaka baroh, hynrei ka jaka wan sngap wan i jong u ka long tang ha ka

jaka kaba la pynkhuid bad pynkyntang. Ka lah ban long ka *Tabernakl* lane ka *Templ* lane ka *Ing jain*. U Blei u lah ban don ha ka jingiaseng, hynrei u dei ban *shong tang hapoh ka synduk ka Jutang*. U Blei u lah ban iaiaid ryngkat bad u paidlang jong u, hynrei ka dei ban don *ka jaka shong thait jong u*.

Ka jingkylli mynta ka long :—"*Ha kaba kumno ka jaka ka synduk ka Jutang ka dei ban shong ?*" Ka ktien U Blei ka la ai ia ka jubab haba ka iathuh ia ngi :—

"*Te U Trai u la kren ha u Moses, u da ong, ...Bad to kin thaw ia ka jaka kyntang ia nga, khnang ba ngan ioh shong neh hapdeng jong phi. Katba kum kita baroh ia kiba nga la pyni ha me, ia kata ka dur ka tabernakl, bad ki dur ki jingbuh jong ka baroh, kumta keiñ phin thaw ia ka*" (*Ekso 25 : 1, 8, 9*).

"*Namar la pynlong ia ka tabernakl, kata ka ba nyngkong, ha kaba la don kata ka dieng pynieng sharak, bad kata ka miej, bad kita ki pu pyni; ia kaba la khot ka jaka kyntang. Bad shadien ka jingkah kaba ar, ka tabernakl ia kaba la khot ka jaka kyntang tam ; kaba don ka pliang ksiar bathang iwbih, bad ka synduk ka jutang ia kaba la suit baroh sawdong da ka ksiar, ha kaba la don u khiew manna, bad uta u diengduh u Aaron uba la phuh, bad kita ki mawlyngkniap jong ka jutang*" (*Heb 9 : 2-4*).

Lada ka jaka ha kaba yn buh bad pynshong ia ka synduk ka jutang ka dei ban long

kaba kyntang katta katta, kaba katno tam lei lei ia ki lyngdoh bad ki lebi kiba dei ban sumar, wallam bad rah ia ka.

Ka synduk ka jutang ka thew kham bunsien ia ki jingiakren, ki jingiasyl'la iasyllok, ki jingiaphyllliew jingmut, ki jingiaaikular bad jingiateh soskular ki jong U Blei kiba u ai tang na kane ka jaka shong thait jong u. Kumta ka long ka synduk kaba dei ban sumar kyntang katta katta ia ka.

Ka jingsumar ia ka synduk ka jutang ka dei ka kam kyntang. Ka kam jingtrei jong ka ka long kaba kyntang namar dei tang kiba la sleh jong U Blei hi, kata, **ki lyngdoh bad ki lebi kiba don hok bad donbor ban sumar, wallam bad rah ia ka.**

Ki lyngdoh bad ki lebi ki long ki shakri bad ki paralok U Blei. Ki long ki nongsumar, ki nongri, ki nongrah nongkdup bad ki nongwallam ia ka synduk U Blei.

Ka burom jong ka balang ka shong eh ha ka synduk ka jutang. Hynrei ngi lah pat ban ong ruh ba ka jingjop lane ka jingshahjop jong ka kam kyntang ka shong shibun eh ha ki lyngdoh bad ki lebi kiba bah ia ka synduk ka jutang. **Ki lyngdoh bad ki lebi naler ba ki dei ban bah ia ka synduk** ka Jutang, **ki hap ruh ban pyndep artylli ki kamram.** Kawei ka long ba ki dei **ban pynkhuid ialade,** bad kaba ar pat ka long ba ki dei **ban pynkhuid ia u paidlang jong U Blei.**

Shaphang kine ki artylli ki kamram la thoh ha ka ktien U Blei kumne :—

Kaba nyngkong :—"*To kynriah noh, to kynriah noh, to mih noh nangta, wat ktah ia kaei kaei basang; to mih noh napdeng jong ka; to long khuid, phi kiba bah ia ki khiew U Trai* (*Isa 52: 11*)."

Kaba ar :—"*Te u Joshwa u la ong ha u paidbah. To pynkyntang ialade; namar lashai U Trai un leh ia ki jingphylla hapdeng jong phi*" (*Josh 5 : 5*).

"*To ïeng noh, pynkhuid ia u paidbah, to ong ruh, to pynkhuid ialade hamar kaba lashai : naba kumne ong U Trai U Blei ki Israel, Don kata kaba sang hapdeng jong me, ko Israel : mem lah ban ieng hakhmat ki nongshun jong me, ha ban da phin pynmih noh ia kata ka basang napdeng jong phi*" (*Josh 7 : 13*).

Ha ka jingiadei bad ka kam kyntang, ka jingkylli kaba donkam tam ka mih :—

Hato baroh ki lyngdoh bad ki lebi jong kane ka por mynta ki long shisha ne em kiba bit ban bah ia ka synduk ka Jutang ?

Ka jingpynkyntang (ordineshon) jong ka balang sha ka kam lyngdoh kam lebi ka long lehnohei lada **ki lyngdoh bad ki lebi ki trai ka ka kam** ha kiba la aiti bad pynshet ia ka kam kyntang kim pynkyntang ialade. Ka don ka jingma ba ioh ha kine ki sngi jong ngi, ki lyngdoh bad ki lebi kim phong shuh ia ki *Ephod* **kiba long ki jainkup ba kyntang.**

Lada ki lyngdoh bad ki lebi kim don bynta ha ka kam kaba iadei bad ka synduk ka jutang, **Kaba kumno ka jaid kam ngin khmih lynti ia kiba kin trei?** Namar kata, ka long ka jingshisha ba ki lyngdoh bad ki lebi kiba trei tang ha ka kam kyntang, **kim dei da lei lei ban kner ia la ki kti sha ka synduk blei thaw.**

Ki lyngdoh bad ki lebi ki long ki nongialam ka balang. Ia ka synduk ka Jutang, ki dei ban rah ma ki ban ialam lynti ia u paidlang jong U Blei.

Ka kali jong ka balang ka long ka synduk U Blei. Ki nongñiah ia ka ki dei ki lyngdoh bad ki lebi ki ban pyntyllun bad pyntur sha khmat ia ki shalyntem jong ka.

Ka bynta kaba khraw tam jong ki lyngdoh bad ki lebi ha kine ki sngi ka long ba kin wallam ma ki ia ka synduk ka Jutang. *Nangno kin wallam ia ka? Ka shong shibun eh ha ka jingstad jong ki.*

Ka balang kaba shisha ka long ka balang kaba don ka synduk U Blei ia kaba la buh da ki Nongialam ba kynja mynsiem jong ka. Kajingdonkam ia ki nongialam ba kynja mynsiem ka long kaba khraw katta katta, namar dei tang ma ki kiba lah ruh ban ri bad sumar ia ka synduk ka Jutang. Dei kane kaba la pynlong ia u Dr. A. W. Tozer, uta u nongialap bakhraw jong ki snem ki ba la leit noh ban maham ba lymda kito ki briew kiba la pynsuda lut ialade bad ki bym kwah burom ki wan phai sha ka kam nongialam ba

kynja mynsiem, u Mynsiem Bakhuid ia uba la pynsngewsih un kynriah noh na ka balang, syriem kum ka Shekinah na ka Templ.

Ka jingbah ia ka Synduk ka Jutang ka dei ka kam kyntang.

Ha kane ka kam kyntang don arjaid ba dei ban leh—(1) *ban wallam* bad (2) *ban rah ia ka.*

Ka *jingwallam* ia ka Synduk ka Jutang sha ka jaka kyntang da ki briew kiba la pynkyrpang bad pynkyntang ka long ka kam kaba kyntang katta katta kaba ngi dei ban leh sumar. Ban leh thala ia ka synduk U Blei, kan wallam khlem pep ka jingtim na U Blei bad ka jingiap them ruh. Kane ka la jia ha ka por u Samuel, u nongiathuh lypa kaba long kum ka jingmaham :—

"*Te u la pyniap ia ki rangbah Bethshemesh, namar ba ki la jngoh hapoh ka synduk U Trai, u la pyniap keiñ na kita ki briew hynñiewphew ngut, bad sanphew hajar ki rangbah : bad kita ki briew ki la iam, namar ba U Trai u la pyniap ia kita ki briew da ka jingpyniap kaba khraw*" (*1 Sam 6 : 19*).

Ka ktien U Blei ka iathuh shuh shuh ia ngi kumno ba ka **jingitriem ka la paw** ha ka por ba pynrung ia ka synduk ka Jutang sha ka jaka kyntang :—

"*Ynda kumta u Solomon u la ialum lang ia ki Tymmen basan ki Israel, bad ia ki nongialam jong ki jaid, ia ki rangbah ki Iing ki kpa ki khun*

Israel ha Jerusalem, ban wallam artet ia ka synduk ka Jutang U Trai na ka shnong u Dabid, kaba long ka seion.........bad ki lebi ki la bah ia ka synduk. Bad ki la wallam artet ia ka synduk, bad ia ka Ing Jaiñ ka jingiaseng.........Bad ki lyngdoh ki la wallam ia ka synduk ka jutang U Trai sha la ka jaka, hapoh ka Orakl jong ka Ing, ha ka jaka ba kyntang tam, hapoh ki thapñiang ki kherub keiñ. Naba ki kherub ki pyiar ia la ki thapñiang halor ka jaka ka synduk, bad ki kherub ki la tap ia kata ka synduk bad ia ki dieng jingbah jong ka nalor. Bad kita ki dieng jingbah ki long kiba jrong ba lah ban iohi ia ki tduh jong kita ki dieng jingbah na ka synduk ha khmat ka orakl ; hynrei ym iohi ia ki na shabar : bad hangta ka don, haduh kane ka sngi.........te haba ki nongput ronsing bad kiba rwai ki la ialong kum kawei ban pynsngew tang kawei ka jingsawa...... hangta te ia ka Ing la pyndap da u lyoh, ia ka Ing U Trai keiñ, katba ki lyngdoh kim lah ieng shuh ban shakri namar uta u lyoh : naba ka burom U Trai ka la pyndap ia ka Ing U Blei" (2 Khro 5 : 2-14).

Hadien ba la wallam ia ka Synduk ka Jutang sha ka jaka kyntang, **dei pat ban rah ia ka khnang ba u paidbah** jong U Blei un ioh iaid shaphrang :—

"Bad ki la hukum ia u paidbah, ki da ong, Haba phi iohi ia ka synduk ka Jutaug U Trai U Blei jong phi, bad ba ki lyngdoh ki lebi ki da bah ia ka, ynda kumta phin ïeng na ka jaka jong phi, bad phin leit hadien jong ka" (Josh 3 : 3).

Ka kam jong ki lyngdoh bad ki lebi ka long ban tur shaphrang ha ka lynti iaid :—

"Ha khmih, ka synduk ka jutang U Trai ka pyrthei baroh ka leit ha shuwa jong phi sha Jordan" (Josh 3 : 11).

"Ynda kumta u Joshua u la khot ia kita ki khadar ngut, kiba u la khreh lypa na ki khun Israel, uwei uwei u briew na kawei ka jaid. U Joshua u la ong ruh ha ki, To leit sha shiliang ha shuwa ka synduk U Trai U Blei jong phi shapdeng ka Jordan.........ka Synduk ka Jutang U Trai ; mynba ka la leit sha shiliang ka Jordan, ia ki um ka Jordan la pyndkut noh.........Bad u Joshua u la pynieng khadar tylli ki maw hapdeng ka Jordan, ha kata ka jaka ha kaba ki slajat kita ki lyngdoh kiba la bah ia kata ka synduk ka jutang ki la ïeng.........to hukum ia kita ki lyngdoh kiba bah ia kata ka synduk ka jingphla ba kin iawan kiew na Jordan.........te haba kita ki lyngdoh kiba bah ia kata ka synduk ka jutang U Trai ki la kiew noh napdeng ka Jordan, bad ba ki slajat kita ki lyngdoh ki la kiew sha ryngkew, ki um ka Jordan ki la phai pat sha la ka jaka, bad ki la shlei ia la ki rud baroh, kumba mynshuwa" (Josh 4 : 4-18).

Ka jinglah jong ki khun Israel ban jam shashiliang ka Jordan ka ai ki symboh jingpyrkhat ia ngi ha ki ktien ba kynja mynsiem kumne harum :—

1. Ki um batriem ka Jordan kim lah ban pynsheptieng ia u paidlang U Blei haba ka synduk ka jutang ka iaid na khmat.

2. Ki um kiba pyniakhlad ia ka Shnong bakhuid U Blei kin rngad hakhmat ka Synduk ka jutang ban ai lad ia u paidlang ba duh jingkyrmen ban poi sha ka jaka jingjahthait.

3. Ki mawbynna pynsah jingkyn maw ngin thung bad sieh hapdeng ka Jordan ban pyni bad iathuh ia ki kambah U Blei khnang ba ka pateng ka ban wan kan iohtip ban bud.

4. Ki kjat jong ki lyngdoh bad ki lebi kin ym ngam da lei lei ha wah jingiap namar U Jisu Khrist u don hapdeng ka Jordan iong ban ialam ia ngi sha ri kanaan bneng :

Ynda poi harud wah Jordan,
Jingsheptieng wat ai kan wan ;
Lyngba jingatphyllung itriem,
Jisu, wan ma Me ban tan ;
Haleluia !
Junom long ha ri kanaan.

LYNNONG 9

U IKHABOD

Ki khun U Eli

1. Shisien ha por jutang barim,
   Khana ka Ktien U Blei ;
   Ka khie ka thma bajur batriem,
   Ebeneser ka dei.

2. Khubor bym sngewtynnad ban sngap—
   Ki khun Israel shahjop !
   Ha khmat ki Philistia, u paid !
   Namar daw sang daw pop.

3. Ka daw jingshahjop te — ka shong,
   Ban sah khana shirta ;
   Arngut ki khun tam sneng ki long,
   Khun Belial, runar bha.

4. Hophni bad Phinehas ki long,
   Khun runar u Eli ;
   Synduk jutang ki lam, lehrong,
   Pynkheiñ burom ma ki.

5. Synduk jutang kaba kyntang,
   Ba dei ban bah tang ki ;
   Lyngdoh bad ki Lebi b'la mang,
   U Blei u thung shakri.

6. Ha Ebeneser jur ka thma,
   Ka Shit, ka dang, kadom,
   Ki paidiapom ki Philistia,
   Kawang ! ki mait ! ki pom !

7. Hapdeng ka jingialeh bajur,
   Ka pur ka thma ka stieh ;
   Ki Philistia, pyniap, ki tur,
   Khadduh, Synduk ki knieh.

8. Ia u Hophni bad phinehas,
   Hadien ba ki pyniap ;
   Da jingrisa bakhraw, Shawas !
   Mastieh, ki shad—Ka Pap !

9. Ka pop bakhraw Israel ki leh,
Synduk jutang kim kheiñ ;
Ba dei ban bah tang ki b'la sleh,
Ki Lyngdoh, Lebi keiñ.

10. U Blei ba dap da jingbitar,
U ai ka jingshahjop ;
Israel ki phet, ki jah noh jar,
Lehraiñ ka kop ka sop.

11. Sha jaka shong dara ki rah,
Da jingrisa ki bah ;
Ki philistia, ka tem ka dhah,
Synduk U Blei lajah.

12. Eli lyngdoh b'la noh tymmen,
Khyndai phew phra karta ;
Hajan ka khyrdop shnong u dem,
Ban ap khubor ka thma.

13. Nongrah khubor ba mareh stet.
Beit beit sha u u phet ;
Mardep pynbna barem ha thma,
Lynñiar ! kliang ! ka sawa.

14. Nangta ha shen, Eli u iap,
Kyllon lyndang u hap !
Ryndang ka kheiñ, um lah kyrshan,
Sngewsih kthang ba ka ban.

15. Ka tnga u Phinehas ruh de,
Ka por kha khun la poi ;
Katta u slem, um wan phai te,
Ka khmih lynti hi toi.

U Ikhabod

16. Ka Pyrsa kurim u Eli,
Dei tnga u Phinohas ;
La dei por kha khun ka bapli.
Um pat wan phai, Alas !

17. **Lynñiar, ka iam, ka ud palat,
Mar tip ba khlad u tnga ;
U khun bha briew ka kha artad,
Jingjia ba sngewshipa.**

18. **Hapdeng ka pang jur bad shitom,**
U 'Ikhabod' ka tang ;
Shuwa ban khlad, ka jer syndon,
U dei u khun shynrang.

19. Jingmut ka kyrteng,—'Ikhabod',
Ka ktien Hebru lyngkot ;
Hangno ka burom ? Sha ! Haei ?
Israel ! shaei U Blei ?

20. 'Ikhabod' u khynnah khunswet,
Kyrteng ba sngew myllung ;
Marwei u sah, mano ban peit ?
Jingiatip lem ka dung.

21. Jingmut ka kyrteng,—'Ikhabod',
Kyrteng ba sngewsangsot ;
Baroh ngi dei ban sngewsynei,
U khunswet jong i mei.

22. Jingmut ba jylliew ruh ka thew,
Pharshi ha ngi ka kren ;
Ka ktien U Blei to ai ngin sngew,
Ha sngap ! Ioh long jingrem.

23. Jingmaham ka ai bad jingsneng,
Khunswet ngin kylla long ;
Lada ngim don U Kpa byneng,
Ha them jynjar ngin shong.

24. Balang kan sah khunswet shirta,
Lymda kylla bamut ;
U Blei ruh um wad shuh ia ka,
Lad jingpynim la kut.

25. **Balang kan sah khunswet shirta,
Lada kam don ha ka ;
Ka kyrteng Jisu Nongpynim.
Ka kyrteng kaba im.**

26. Parabangeit ! ki don shibun,
Ki khunswet khun raitong ;
Khlem leh ei ei, ngin ym sngewhun,
'Ka kti U Trai b'la mong'

27. Ngin jaw ummat lada ngi peit,
Ka dur raitong jong ki ;
"Ko Trai Jisu ! Ma me to leit,
Da kti to kdup ia ki"

28. Ki 'Ikhabod' ki don kyrhai,
Kylleng sawdong ka Ri.
Ngi dei ban leit kum Nongsharai,
Ban jngoh, ban khmih, ban i.

29. Kyrhai ki don kylleng ka Ri,
Ki khunswet khun raitong ;
Hato ngi la ju wad, ju i ?
Ko Nongsharai ! Phim long ?

30. Ka Jinghikai ka ktien U Blei,
I'u Nongsharai ka kren ;
Ka jainphong jinglong ba riewblei,
Ia ki ban jngoh, ban shem.

31. Kamram jong ngi kum ka balang,
Ia ki khunswet ban peit,
Ka jingkyrmen na ki ngin pdiang,
"Ki khun riewblei", nga ngeit.

32. Haduh mynta ngim pat sdang te,
Ka Ing khunswet—ym dei ?
Ani ! Balang ka heh katne ;
Balei bym leh ei ei ?

33. Ka kam babha lada ngi leh,
Ia ki khunswet rangli ;
Riewspah ! balei phim mon ? phim treh ?
"U Trai Un siewdor hi."

34. Ki khunswet khun raitong shisha !
Dei hok ban ioh burom ;
Namar U Blei U ju sngewbha,
Ban ai ha ki U mon.

35. **Ban ioh burom ki dei ma ki,**
Ki khunswet khunraitong ;
U Blei shajrong u rah ia ki,
U kam kum la ki jong.

36. Jingkyrmen lawei ka balang,
Khunswet ki lah ki nang ;
Lada ai jingsumar ba biang,
Pynioh burom jang jang.

37. Jingkyrmen lawei ka balang,
Ki khunswet khun raitong ;
Kin roi, kin kiew, sha khlieh shaphrang,
U Blei u khmih najrong.

38. Khunswet : ka jingkyrmen lawei,
La saindur bha ia ki ;
Na shlem jingjynjar ba u sei,
'Kyntiew burom ia ki'.

Ka burom ba la jah noh

39. Ki briew bym shym la pynkyntang,
Ma ki daw pop dawsang ;
Hophni bad Phinehas arngut.
Kat ia U Blei ki nud.

40. Synduk U Blei ki pyntur thma,
U Paidlymmuh paid bhur ;
Khnang ban pyntieng ki Philistia,
Synduk ki leh thawdur.

41. Sha jaka shong dara ki rah,
Da jingrisa ki bah ;
Ki Philistia—ka tem ka dhah,
Burom U Blei la Jah

42. Ka Hok la lip, Burom la jah ;
Ka Synduk kam don shuh ;
Ka Shekinah ka la kynriah,
Jingkhuid, Jingshisha ruh.

43. Ka Jingpynshitom jong U Blei,
Balang—ka daw—ka dei ;
Ka pop sang pop ma sngewshyrkhei,
La phet ka jingaiei.

44. Na Ing Israel, la lip ka maiñ,
U Blei jong ka, haei ?
Ka jingshahjop ba sngewlehraiñ,
Bishar najrong—la dei.

45. Haba Burom ka lajah noh,
Ka Bor Mynsiem la duh ;
Lyngdoh, Lebi, ngin sngewlyngngoh !
Ephod te kim phong shuh.

46. Haba ka Synduk kam don shuh,
Ribaibal ruh la duh ;
U Blei jong ka ban shong um juh,
Ki nongpop ban khynñiuh.

47. Haba ka Burom ka lajah,
Ka Duwan ruh la twa ;
Ki Nongiohi la khlad, kim sah,
La dam ruh ka jingphla.

48. Por u Moses ka la leit noh,
Synduk ngim iohi shuh ;
Por Aaron, Joshua la wai noh,
Bad U Samuel baroh.

49. Naduh hyndai haduh mynta,
Kajuh ka iong kadaw ;
Ki nongleh pop, lehsang, leh ma,
Ka kheiñ burom bakhraw.

50. La Burom kor ka la leit noh,
Hato kam wan phai shuh ?
Hynrei U Blei pat un wan jngoh,
Ka Jingkyrmen kam duh.

51. **Na pyrthei sngi ba ngin leit rah,**
Ia ka Burom la jong ;
"To ngin pynioh la ka la jah,
Hadien to ri kyndong".

52. Ym don ei ei ban sngewsarong.
Kat ri Burom la jong ;
'To sumar khop ! To ri kyndong !
Ioh khlemraiñ hap kan long'.

Ka Synduk ka Jutang

53. Burom jong ka balang ka long,
Ha Synduk ka jutang ;
Namar U Blei hapoh wan shong,
Ryngkat bad u paidlang.

54. Synduk Jutang—ka por mynshwa,
Ka Shekinah U Blei ;
Ki tiar kordor—dap jingphylla,
Dei kambah jong U Blei.

55. Synduk jutang—Ka Mar kordor,
Ki tiar kyntang hapoh ;
U khiew Manna, Diengduh ba kdor,
Mawlyngkniap—ar, baroh.

56. Dei por hyndai—Synduk jutang,
B'u Blei hapoh wan shong ;
U lyoh Tabernakl u siang,
Por jingiaseng ka long.

57. Hapoh Tabernakl u hiar,
U lyoh u tap u pyiar ;
Ka jingiaseng u pyndap miar,
U Blei u shong bishar.

58. Synduk jutang lada ka dei,
Kan paw ha dur ngin i ;
Jingdwai ba slem, duwan to tei,
Khlem pep kan paw ha ngi.

59. 'Iajjingaiei' khyndiat dang sah,
;Ba ngin kyrpad duwai ;
U Lyoh ba dum ba sdien un jah,
Ka Shekinah kan shai.

60. U Jisu Khrist u la dep ai,
Ka jingkular bakhraw ;
'Mynsiem Bakhuid ngan theh kyrhai,
Ngan wan i, ngan wan paw'.

61. Tang Ribaibal kaba donkam,
Synduk jutang pynioh ;
Ialade marwoi katno tam,
Ka Bor Mynsiem baroh.

62. To jngoh ! to peit ! ngi sah khunswet !
Ka dum ka bneng ha ngi ;
Ka Dieng pynïeng sharak la phet,
Ngi long ki khun rangli.

63. Lada Men wan arsien ban rong,
Kat kum ka Ktien Bakhuid ;
Kumno Balang kan her shajrong ?
Ka dei shwa ban pynkhuid.

64. Ko Trai baieit ! to pynpaw biang.
Ha ngi pat sa shisien ;
Ia ka synduk jong ka jutang.
To phah kloi i'u Mynsiem.

65. Synduk jutang—kan wan paw pat,
Ha dur Mynsiem Bakhuid ;
Pyndem dohnud b'la pait—ngin mad,
Jingieit U Khrist kan tuid.

66. Ko Trai Jisu ! to wan ha ngi,
U Syiem jingsuk Me long ;
Ka dur jong Me ngi kwah ban i,
Khlem kut bad ngi to shong.

67. Synduk jutang—ka don hangno ?
Ka long ka jingkylli,
Synduk jutang—kaba kumno ?
Ko Lyngdoh ! ko Lebi !

68. Synduk jutang—kumno phin rah ?
Ko Lyngdoh ! ko lebi !
Pynkhuid ia lade. i'u paidbah,
To It ialade hi !

69. Ki kti jong phi kiba bitsnam,
Synduk U Blei kan hap ;
Khlem khot i'u Blei, khlem dem, khlem ïam,
Wat shur shajan ! ioh iap !

70. Jingpynkyntang ba donkam tam,
Ia ki Lyngdoh Lebi,
Ka aiñ Blei ba kin sumar sian
Ki dei ban rah ma ki.

71. Na jinghikai ka ktien U Blei,
Kynmaw ! ka la dep ong ;
Shajan synduk te wat iashei,
Tang Lyngdoh Lebi long.

72. Haba iohi Synduk U Blei,
Lyngdoh, Lebi ki rah ;
Wat wan hajan ! kham pajih, hei !
Hapdeng ka lynti bah.

73. Hukum, Joshua ia ki u ai,
Kumno Jordan ban jam ;
Arhajar pruh kin ieng kham jngai
Sha ka Synduk wat shlan !

74. Synduk jutang—ka long ma ka,
Ka Bor jop thma shisha ;
Ki kynroh Jerikho kin pra,
Lada rah sumar bha.

75. Synduk jutang—jong ka balang,
Ka dei ka kam kyntang ;
Sawdong ka thma ngin jop naphang,
Lada sumar ki nang.

76. Tang da ki khyndiat pait ngin jop,
'Minority' kam pher ;
Ia ki nongshun baroh ngin shop,
U Trai un da un ker.

77. Sa shisien pat kin pait kin pra,
Ki kynroh Jerikho ;
Turoi ngin put, ngin pynsawa,
U Blei U pynjop thma.

78. Jingiaid lynti khadduh ka lam,
Wah Jordan triem ban kam ;
Ki kjat jong ngi lei lei kim ngam ;
Ba U Trai U ialam.

79. Parabangeit ! jingkhot ka long,
Sha shiliang wah, pyrta !
"To ialeh iap ban poi ha thong,
Ri Kanaan ! Ri babha".

80. Synduk jutang—To lam hakhmat,
Ki Maw, thung hapdeng wah ;
Kumta Jordan kan khlad kan rngad,
Ynda dap, kynmaw sah.

81. Ka jingshisha ka dei ban long,
Ynda ngan poi sha bneng,
Synduk jutang ngan i ha jrong,
Templ U Blei ha neng.

Ki Kot ba la pynmih da u Nongthoh

1.	KA JINGSHEM MYNSIEM U KHRISTAN	Rs. 2.50
2.	KA DING BAMEH	Rs. 4.00
3.	KA JINGSUK KUM KA WAH	Rs. 3.00
4.	KA JINGWAN ARSIEN U TRAI JISU .	Rs. 3.00
5.	KA JINGPYNKYNRIAH NOH IA U ENOKH	Rs. 3.00
6.	NA PADAN ARAM SHA BETHEL	Rs. 3.00
7.	U IKHABOD	Rs. 3.00

Lah ban ioh ia kinę ki Kot na ïing jong u Nongthoh bad na kiwei de ki dukan die Kot ha Shillong.

Address :– REV. L. DKHAR
JAIAW LAITDOM,
SHILLONG - 793002.